

Obsah

Úvod	1
1. História klinickej psychológie A. Heretik sr.	5
1.1 Úvod	5
1.2 Predhistória klinickej psychológie	6
1.2.1 Pravek	6
1.2.2 Starovek	7
1.2.3 Stredovek, renesancia a osvietenstvo	9
1.2.4 19. storočie	12
1.3 Vlastná história klinickej psychológie	13
1.4 Niektoré osobnosti z histórie klinickej psychológie na Slovensku, Morave a v Čechách	19
2. Klinická psychológia ako veda a odbor A. Heretik sr., Š. Vanko	21
2.1 Predmet klinickej psychológie, jej postavenie v systéme vied A. Heretik sr.	21
2.2 Oblasť a užšie špecializácie klinickej psychológie	22
2.3 Vzdelávanie v klinickej psychológii	24
2.4 Etické zásady a normy v práci klinického psychológa	25
2.5 Odborné a profesijné spoločnosti, vedecké časopisy	30
2.6 Právne normy spojené s činnosťou klinických psychológov v SR1 Š. Vanko	32
2.6.1 Psychologická činnosť	32
2.6.2 Psychológia ako zdravotná starostlivosť	33
2.6.3 Právne predpisy pre ďalšie vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov	35

2.6.4	Možnosti pracovného zaradenia klinických psychologov	36
2.6.5	Slovenská komora psychologov	38
3.	Koncepcie normality a abnormality A. Heretik sr.	45
3.1	Čo je zdravie?	45
3.2	Kritériá abnormality a normality	49
3.3	Súčasný diagnostické klasifikačné systémy	55
3.4	Normalita vs. kvalita života	57
4.	Teórie klinickej psychológie E. D. Uhrová, A. Heretik sr.	61
4.1	Hlbinná psychológia E. D. Uhrová	61
4.1.1	Freudova psychoanalýza	62
4.1.2	Jungova analytická psychológia	65
4.1.3	Adlerova individuálna psychológia	68
4.1.4	Egopsychológia	69
4.1.5	Interpersonálna analýza	71
4.1.6	Kleiniánsky prístup v psychoanalýze	74
4.1.7	Škola objektových vzťahov	76
4.1.8	Selfpsychológia Heinza Kohuta	77
4.1.9	Kernbergov prístup	79
4.2	Kognitívno-behaviorálna klinická psychológia A. Heretik sr.	80
4.2.1	Ruská reflexologická škola	80
4.2.2	Behaviorizmus	81
4.2.3	Kognitívne prístupy	84
4.2.4	Kognitívno-behaviorálne terapie	87
4.3	Humanistická psychológia E. D. uhrová	88
4.3.1	Prístup geštalt terapie	89
4.3.2	Rogersov prístup zameraný na človeka	91
4.3.3	Existenciálna psychológia	93
4.3.3.1	Logoterapia	95
4.4	Eklektické a integratívne prístupy A. Heretik sr.	96
5.	Etiológia psychických a psychosomatických porúch A. Heretik sr., A. Heretik jr.	101
5.1	Úvod do etiológie	101

5.2 Biologické faktory vzniku a rozvoja psychických porúch A.Heretik sr.	102
5.2.1 Úvod - problém „duša - telo“	102
5.2.2 Genetika	104
5.2.3 Neuroanatómia a neurofyziológia mozgu	109
5.2.4 Konštitúcia	110
5.3 Psychogénne faktory A. Heretik sr.	
5.3.1 Psychotrauma a životné udalosti	112
5.3.2 Konflikt	114
5.3.3 Frustrácia a deprivácia	115
5.3.4 Úzkosť	116
5.3.5 Stres	117
5.3.6 Interpersonálne vzťahy a ľudská komunikácia	119
5.4 Sociokultúrne faktory	122
5.4.1 Transkultúrna psychopatológia	122
5.4.2 Spoločenské stereotypy a stigmatizácia ľudí s psychickými poruchami	124
6. Vývinové aspekty klinickej psychológie I.obuch	129
6.1 Úvod	129
6.2 História psychodynamických vývinových teórií v klinickej psychológii	130
6.3 Súčasnú vývinové teórie	132
6.3.1 E. H. Erikson	132
6.3.2 D. W. Winnicott	133
6.3.3 S. Mentzos	134
6.4 Vývin jednotlivých oblastí ľudského prežívania a správania	136
6.4.1 Vývin vzťahov	136
6.4.1.1 M. Mahlerová	136
6.4.1.2 J. Bowlby a M. Ainsworthová	138
6.4.1.3 R. Spitz	139
6.4.1.4D. Stern	140
6.4.2 Afektívny vývin	141
6.4.3 Vývin zmyslového vnímania	143
6.4.4 Kognitívny vývin	145
6.5 Záver	149

7. Metodológia a etika výskumu v klinickej psychológii	M. Hajdúk, A. Heretik jr.	151
7.1 Úvod		151
7.1.1 Klinický psychológ ako vedec a praktik		151
7.1.2 Ciele výskumu v klinickej psychológii		153
7.2 Reliabilita a validita		156
7.2.1 Reliabilita		156
7.2.2 Validita		158
7.3 Najčastejšie typy výskumných štúdií v klinickej psychológii		159
7.3.1 Typy výskumu z hľadiska jeho trvania		160
7.3.2 Typy výskumu z hľadiska formy		162
7.4 Výber participantov v klinickom výskume		166
7.5 Interpretácia výsledkov klinického výskumu		167
7.6 Etika v klinickopsychologickom výskume		171
7.7 Súčasné trendy a budúce smerovanie		174
8. Klinická psychodiagnostika - individuálny prístup ku klientovi	R. Máthé	177
8.1 Úvod		177
8.2 Predpoklady psychodiagnostickej činnosti		178
8.3 Psychodiagnostická prax		180
8.4 Metódy psychodiagnostiky		181
8.4.1 Klinické metódy		182
8.4.1.1 Rozhovor		182
8.4.1.2 Anamnestický rozhovor		183
8.4.2 Testové metódy		188
8.4.2.1 Delenie testových metód a ich praktické použitie		189
8.4.2.2 Inteligenčné testy		190
8.4.2.3 Testy jednotlivých psychických funkcií		192
8.4.2.4 Testy organicity		194
8.4.2.5 Testy osobnosti		196
8.5 Psychologický nález		204
9. Reakcie na traumy a stres, životné krízy, suicidalita	A. Heretik sr.	211
9.1 Úvod		211
9.2 Reakcie na závažný stres a poruchy prispôsobenia		212

9.2.1 Akútna reakcia na stres (F43.0)	212
9.2.2 Posttraumatická stresová porucha (F43.1)	213
9.2.2.1 Symptomatológia a epidemiológia PT5D	213
9.2.2.2 Etiológia PT5D	215
9.2.2.3 Psychodiagnostika a psychoterapia PT5D	216
9.2.3 Poruchy prispôsobenia (F43.2)	217
9.3 Životné krízy	217
9.4 Suicidalita	219
9.4.1 Historické a sociokultúrne súvislosti suicidality	219
9.4.2 Fenomenológia a epidemiológia suicidality	220
9.4.3 Etiológia suicidality	222
9.4.4 Rizikové faktory a predikcia suicidálneho správania	224
9.4.5 Prevencia a možnosti intervencií pri suicidalite	224
10. Úzkostné (neurotické) poruchy A. Heretik sr.	227
10.1 Úvod - úzkosť a strach	227
10.2 Biologické a psychologické koncepty úzkosti	229
10.3 Klasifikácia a epidemiológia úzkostných (neurotických) porúch	232
10.4 Psychopatológia najčastejších úzkostných (neurotických) porúch	235
10.4.1 Fóbické poruchy	235
10.4.1.1 Sociálna fóbia	235
10.4.1.2 Špecifické fóbie	237
10.4.2 Panická porucha a agorafóbia	239
10.4.3 Generalizovaná úzkostná porucha	242
10.4.4 Obsedantno-kompulzívna porucha	243
10.4.5 Disociačné poruchy	246
10.4.6 Somatoformné poruchy	248
10.5 Psychodiagnostika anxiety	249
10.5.1 Úvod	249
10.5.2 Subjektívne výpovede - dotazníky a sebaopisovacie škály anxiety	250
10.5.3 Objektívne hodnotenie úzkostných porúch	251
10.5.4 Projektívne metódy	251
10.6 Terapie úzkostných porúch	253
10.6.1 Farmakoterapia	253
10.6.2 Psychoterapia	253

11. Afektívne poruchy (Poruchy nálady) A. Heretik sr.	255
11.1 Namiesto úvodu	255
11.2 Epidemiológia afektívnych porúch	258
11.3 Klasifikácia, symptomatológia a priebeh afektívnych porúch	261
11.4 Psychodiagnostika afektívnych porúch	265
11.4.1 Sebaposudzovacie škály a dotazníky	265
11.4.2 Objektívne posudzovacie škály a štruktúrované interview	266
11.4.3 Výkonové metódy	267
11.4.4 Projektívne metódy	269
11.5 Biologické faktory a liečba afektívnych porúch	270
11.5.1 Genetika	270
11.5.2 Neurobiológia afektívnych porúch	271
11.6 Psychologické teórie vzniku depresie a psychoterapia	272
11.6.1 Psychoanalytické a psychodynamické prístupy	272
11.6.2 Kognitívno-behaviorálna psychoterapia	274
11.6.3 Indikácie a efektívnosť psychoterapie depresie	277
11.6.4 Bio-psycho-sociálny model depresie ako východisko komplexnej terapie	279
12. Poruchy schizofrenického spektra: schizofrénia, schizotypová porucha, schizoafektívna porucha, bludová porucha A. Heretik jr., M. Hajdúk	281
12.1 Schizofrénia	281
12.1.1 Úvod	281
12.1.2 Klasifikácia a diagnostika schizofrénie	283
12.1.3 Typy schizofrénie podľa MKCH-10	285
12.1.4 Priebeh ochorenia	289
12.1.5 Epidemiológia schizofrénie	293
12.1.6 Etiológia porúch schizofrenického spektra	293
12.1.7 Liečba schizofrénie	297
12.2 Schizotypová porucha	299
12.3 Schizoafektívna porucha	300
12.4 Porucha s bludmi	301
12.5 Poruchy schizofrenického spektra - aktuálne trendy a budúce smerovanie	303

13. Poruchy osobnosti A. Heretik sr., A. Heretik jr.	305
13.1 Psychopatia vs. porucha osobnosti - história pojmu	305
13.2 Typologický a črtový prístup k poruchám osobnosti	308
13.3 Etiológia a epidemiológia porúch osobnosti	313
13.4 Klasifikácia porúch osobnosti a správania u dospelých	316
13.4.1 Všeobecná definícia poruchy osobnosti podľa MKCH-10	318
13.4.2 Paranoidná porucha osobnosti	318
13.4.3 Schizoidná porucha osobnosti	320
13.4.4 Disociálna porucha osobnosti	321
13.4.5 Hraničná (emocionálne nestabilná) porucha osobnosti	321
13.4.6 Histriónska porucha osobnosti	323
13.4.7 Narcistická porucha osobnosti	323
13.4.8 Úzkostná (vyhýbavá) porucha osobnosti	325
13.4.9 Závislá porucha osobnosti	325
13.4.10 Anankastická porucha osobnosti	326
13.4.11 Iné a zmiešané poruchy osobnosti	326
13.5 Hybridný klasifikačný a diagnostický model porúch osobnosti v D5M-5 (Sekcia III)	327
13.6 Psychodiagnostika porúch osobnosti	331
13.6.1 Metodologické problémy psychodiagnostiky porúch osobnosti	331
13.6.2 Dotazníky, inventoriá a štruktúrované interview	332
13.6.3 Projektívne metódy	333
13.6.4 Stratégia diagnostiky porúch osobnosti	333
13.7 Terapia porúch osobnosti	334
13.8 Návykové a impulzívne poruchy	336
13.9 Aktuálne trendy a budúce smerovanie v diagnostike a výskume porúch osobnosti	337
14. Závislosti od tabaku, alkoholu a drog A. Nociar	341
14.1 Úvod	341
14.1.1 Náčrt histórie užívania legálnych a nelegálnych drog	341

14.1.2	Základné definície a pojmy z oblasti užívania a závislosti od drog	345
14.1.3	Epidemiológia drog na Slovensku po roku 1989	346
14.1.3.1	Nelegálne drogy	346
14.1.3.2	Alkohol	351
14.2	Diagnostické kritériá závislosti od legálnych a nelegálnych drog	354
14.2.1	História pojmu alkoholizmus a prehľad vývoja koncepcie závislosti	354
14.2.2	Súčasný stav koncepcie závislosti	357
14.2.2.1	Alternatívne pohľady na koncepciu závislosti a súčasný konzum alkoholu v SR	358
14.3	Skríning, detekcia a psychodiagnostika závislostí	360
14.3.1	Skríning a detekcia	360
14.3.2	Psychodiagnostika	362
14.4	Možnosti a obmedzenia prevencie drogových závislostí	363
14.4.1	Primárna a sekundárna prevencia	363
14.4.2	Krátke intervencie	367
14.4.3	Prevencia recidívy	367
14.4.4	Redukcia zdravotných následkov (Harm reduction)	369
14.5	Liečba pri závislosti od alkoholu a drog	369
14.5.1	Ciele liečby	369
14.5.2	Biomedicínsky a bio-psycho-sociálny model liečby	371
14.5.3	Špecifiká psychoterapie alkoholikov	373
14.6	Doliečovanie pri závislosti od alkoholu a drog	380
14.6.1	Svojpomoc vs. inštitucionálna pomoc	380
14.6.2	Terapeutická komunita v ústavnom zariadení	380
14.6.3	Bezdrogové terapeutické komunity	381
14.6.4	Anonymní alkoholici	382
14.6.5	Synanon a terapeutické komunity v USA	383
14.6.6	Dnešné terapeutické komunity v Európe	385
14.6.7	Niektoré súčasné alternatívy svojpomoci ako antitézy A. A. a TC	386
14.7	Nelátkové závislosti	388

15. Poruchy príjmu potravy I. Obuch	395
15.1 Úvod	395
15.2 Anorexia	397
15.2.1 Symptomatológia a diagnostika mentálnej anorexie	397
15.2.2 Epidemiológia mentálnej anorexie	399
15.2.3 Etiológia mentálnej anorexie	400
15.2.4 Typy anorexie	401
15.2.5 Priebeh a prognóza mentálnej anorexie	402
15.2.6 Špecifiká osobnosti a rodinnej situácie pri mentálnej anorexii	403
15.2.7 Terapia	404
15.2.8 Zhrnutie	406
15.3 Bulímia	406
15.3.1 Symptomatológia a diagnostika mentálnej bulímie	406
15.3.2 Epidemiológia mentálnej bulímie	408
15.3.3 Etiológia mentálnej bulímie	408
15.3.4 Priebeh a prognóza mentálnej bulímie	409
15.3.5 Špecifiká osobnosti a rodinnej situácie pri mentálnej bulímii	410
15.3.6 Terapia mentálnej bulímie	411
15.3.7 Záver	411
15.4 Na terapiu anorexie a bulímie spoločne	412
16. Vývinové poruchy B. Váryová, V. Andreáška	415
16.1 Úvod	415
16.2 Etiológia vývinových porúch	417
16.2.1 Riziká v prenatalnom období	417
16.2.2 Riziká v perinatálnom období	418
16.2.3 Riziká v postnatálnom období	418
16.3 Vývinové poruchy z pohľadu klasifikačných systémov	420
16.3.1 Všeobecné vývinové oneskorenie (Global developmental delay - D5M-5)	421
16.3.2 Poruchy intelektu. Vývinová porucha intelektových schopností Intellectual disability, Intellectual developmental disorder - D5M-5)	425
16.3.3 Poruchy komunikačných schopností (Communication disorders - D5M-5)	427

16.3.3.1	Vývinová porucha reči a jazyka	429
16.3.3.2	Sociálna (pragmatická) porucha komunikácie	438
16.3.4	Porucha autistického spektra (Autism spectrum disorder, ASD - DSM-5)	439
16.3.5	Porucha pozornosti s hyperaktivitou (ADHD, Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder - DSM-5)	443
16.3.6	Špecifická porucha učenia - ŠPU (Specific Learning Disorder - SLD)	448
16.3.7	Vývinové poruchy motoriky - Motorické poruchy (Motor disorders - DSM-5)	453
16.3.7.1	Vývinová koordinačná porucha	453
16.3.7.2	Porucha so stereotypnými pohybmi (Stereotypic movement disorder - SMD)	455
16.3.7.3	Tikové poruchy	456
16.3.7.4	Tourettov syndróm	457
17.	Klinická psychológia vyššieho veku k. Pribišová	461
17.1	Úvod	461
17.2	Starnutie, osobnosť a krízové situácie vo vyššom veku	462
17.2.1	Čo je starnutie?	462
17.2.2	Krízové situácie vo vyššom veku	463
17.2.3	Starnutie a osobnosť	464
17.2.4	Psychosociálne krízy	467
17.2.5	Krízy vyplývajúce zo zdravotných zmien a chorôb	469
17.3	Zmeny kognitívnych funkcií vo vyššom veku	471
17.3.1	Pamäť	471
17.3.2	Vnímanie, pozornosť	473
17.3.3	Reč	475
17.3.4	Inteligencia	476
17.4	Psychické poruchy manifestované vo vyššom veku	477
17.4.1	Úvod do psychopatológie vyššieho veku	477
17.4.2	Neurokognitívne poruchy	478
17.4.2.1	Ľahká kognitívna porucha (MCI)	478
17.4.2.2	Demencie	480
17.4.2.3	Alzheimerova demencia (AD)	481
17.4.2.4	Vaskulárna demencia	484

17.4.2.5 Demencia s Lewyho telieskami (LBD)	488
17.4.2.6 Frontotemporálna demencia (FTD)	488
17.4.2.7 Demencia pri Parkinsonovej chorobe	491
17.5. Afektívne poruchy vo vyššom veku	493
17.5.1.1 Depresie	493
17.5.1.2 Manické syndrómy	496
17.5.2 Neurózy	496
17.5.3 Psychózy	496
17.5.4 Závislosť od psychoaktívnych látok	497
17.6 Psychodiagnostika	497
17.6.1 Špecifiká psychodiagnostiky v psychológii vyššieho veku	497
17.7 Starostlivosť o ľudí vyššieho veku	501
17.7.1 Starostlivosť v domácom prostredí	502
17.7.2 Starostlivosť mimo domáceho prostredia	504
18. Psychosomatika M. Andrášiová, V. Cviková, K. Jandová, P. Notová, M. Šimková, E. D. Uhrová	507
18.1 Teória psychosomatiky E. D. Uhrová	507
18.1.1 Úvod	507
18.1.2 Historické súvislosti vzniku psychosomatiky	508
18.1.3 Psychosomatické modely	510
18.1.3.1 Freudov model konverzie	510
18.1.3.2 Adlerov prístup k somatickým ochoreniam	511
18.1.3.3 Konceptia F. Alexandra	511
18.1.3.4 M. Schur - teória desomatizácie a resomatizácie	512
18.1.3.5 Mitscherlichov koncept dvojfázového vytesnenia	512
18.1.3.6 Francúzska psychosomatická škola, model alexitýmie	513
18.1.3.7 Model stresu	515
18.1.3.8 Konceptia „giving up“ a „given up“ Engela a Schmaleho	516
18.1.3.9 Koncept z hľadiska teórie učenia	516
18.1.4 Behaviorálna medicína	516
18.1.5 Psychoimunológia	517
18.1.6 Weinerov integratívny model	517
18.1.7 Rozdelenie psychosomatických ochorení	518
18.2 Kardiovaskulárne ochorenia P. Notová	520

18.2.1	Úvod	520
18.2.2	Rizikové faktory	521
18.2.2.1	Rizikové faktory aterosklerózy	521
18.2.2.2	Psychosociálne rizikové faktory	522
18.2.2.3	Osobnosť typu D a depresia	525
18.2.2.4	Správanie typu A	528
18.2.2.5	Hostilita	530
18.2.2.6	Hardiness a salutogenéza	532
18.2.2.7	Závažné životné udalosti	533
18.2.2.8	Sociálna podpora	534
18.2.3	Možnosti psychologickej intervencie pri kardiovaskulárnych ochoreniach	535
18.2.4	Transplantácia srdca	537
18.3	Psychosomatika kožných ochorení V. Cviková	540
18.3.1	Psychosociálna funkcia kože	540
18.3.2	Acne vulgaris (akné, trudovitosť, uhrovitosť)	541
18.3.3	Eczema atopicum (neurodermatitída, atopický ekzém, endogénny ekzém, konštitučný ekzém)	542
18.3.4	Psoriasis vulgaris (psoriáza)	544
18.3.5	Pruritus (svrbenie)	546
18.4	Psychosomatika gastrointestinálnych ochorení V. Cviková	546
18.4.1	Úvod	546
18.4.2	Funkčné poruchy gastrointestinálneho traktu	547
18.4.3	Syndróm dráždivého žalúdka (SDŽ)	548
18.4.4	Syndróm dráždivého čreva (SDČ)	548
18.4.5	Peptická vredová choroba (PVCH)	549
18.4.6	Colitis ulcerosa - UC (ulcerózna kolitída, enterokolitída)	551
18.4.7	Morbus Crohn - MC (Crohnova choroba, enteritis regionalis, ileitis granulomatosa)	553
18.5	Psychosomatika metabolických ochorení V. Cviková	555
18.6	Psychosomatika respiračných ochorení M. Šimková	558
18.6.1	Epidemiológia astma bronchiale	558
18.6.2	Klinický obraz ochorenia	558
18.6.3	Etiológia	559
18.6.4	Psychodynamika	560
18.6.5	Interpersonálne správanie	562

18.6.6 Psychosomatická starostlivosť	563
18.7 Psychosomatika v gynekológii	
a pôrodníctve K. Jandová	565
18.7.1 Úvod	565
18.7.2 Psychosomatické poruchy v gynekológii	566
18.7.2.1 Poruchy menštruačného cyklu	566
18.7.2.2 Poruchy reprodukcie	569
18.7.2.3 Ťažkosti v oblasti malej panvy bez organickej príčiny	570
18.7.2.4 Ostatné ochorenia rodidiel	572
18.7.2.5 Klimakterický syndróm	573
18.7.3 Psychosomatické aspekty tehotenstva a pôrodu	576
18.7.3.1 Psychické zmeny v tehotenstve	576
18.7.3.2 Pôrod a psychoprofylaktická príprava na pôrod	580
18.7.3.3 Šestonedelie a popôrodné psychické poruchy	581
18.8 Bolesť a jej psychosociálne aspekty K. Jandová	584
18.8.1 Bolesť - definícia a jej vymedzenie	584
18.8.2 Niektoré novodobé historické aspekty skúmania bolesti	588
18.8.3 Teórie bolesti	589
18.8.4 Neurofyziológia bolesti	592
18.8.5 Psychosociálne faktory významné pri percepcii bolesti	593
18.8.6 Hodnotenie a diagnostika bolesti	597
18.8.7 Psychoterapia bolesti a techniky jej zvládania	599
18.9 Klinická psychológia v onkológii, paliatívnej starostlivosti a tanatológii M. Andrášiová	602
18.9.1 Úvod do psychoonkológie	602
18.9.2 Intrapsychické premenné a onkologické ochorenie	604
18.9.3 Interpersonálne, sociálne premenné a onkologické ochorenie	609
18.9.4 Subjektívne prežívanie ochorenia ohrozujúceho život	610
18.9.5 Psychoterapeutické intervencie u onkologických pacientov	613
18.9.6 Paliatívna starostlivosť a tanatológia	618

19. Neuropsychológia K. Pribišová	621
19.1 Teoretické východiská	621
19.1.1 História neuropsychológie	622
19.1.2 Definovanie neuropsychológie a jej postavenie v systéme vied	624
19.2 Vyššie psychické funkcie	626
19.2.1 Poznávanie, agnózie	627
19.2.1.1 Definícia pojmu, úvod do problému	628
19.2.1.2 Zrakové agnózie	628
19.2.1.3 Poruchy vnímania priestoru a orientácie	632
19.2.1.4 Sluchové agnózie	634
19.2.1.5 Taktilné agnózie	634
19.2.1.6 Somatosenzorické agnózie	635
19.2.2 Motorická činnosť, apraxie	635
19.2.3 Reč, afázie a dyzartrie	638
19.2.4 Pamäť	641
19.2.5 Exekutívne funkcie	645
19.2.6 Pozornosť a jej poruchy	648
19.2.6.1 Definícia pojmu, úvod do problému	649
19.2.6.2 Neglekt	650
19.2.7 Syndróm rozštiepeného mozgu a funkčná špecializácia hemisfér	654
19.2.7.1 Úvod do problému, definícia pojmu	654
19.3 Neuropsychologická diagnostika a rehabilitácia	657
19.3.1 Neuropsychologické vyšetrenie, testy a testové batérie	657
19.3.2 Rehabilitácia v neuropsychológii	663
20. Psychológia postihnutých (patopsychológia) V. Andreánska,	
M. Andreánsky, M. Croma, I. Jakabčic, L. Požár	669
20.1 Úvod M. Andreánsky, I. Jakabčic, L. Požár	669
20.2 Medzinárodná klasifikácia funkčnej schopnosti, dizability a zdravia - MKF V. Andreánska	672
20.3 Mentálne postihnutie I. Jakabčic	675
20.3.1 Vymedzenie pojmu, východiská	675
20.3.2 Definície mentálneho postihnutia	678
20.3.3 Klasifikácia mentálneho postihnutia	680
20.3.4 Príčiny mentálneho postihnutia	682

20.3.5	Problémy psychologickéj diagnostiky mentálneho postihnutia	683
20.3.6	Súhrn	685
20.4	Psychológia jedincov so sluchovým postihnutím M. Groma	686
20.4.1	Typológia porúch sluchu	686
20.4.2	Prelingválna hluchota	687
20.4.2.1	Mechanizmy kompenzácie	687
20.4.2.2	Poznávanie, reč a inteligencia	688
20.4.2.3	Sociálny vývin, osobnosť a jej hodnotenie	689
20.4.2.4	Novšie možnosti ranej intervencie a prevencie dôsledkov porúch sluchu	690
20.4.2.5	Nepočujúci ako jazyková a kultúrna menšina	690
20.4.3	Postlingválna hluchota	691
20.5	Zrakové postihnutie I. Požár	692
20.5.1	Všeobecná charakteristika	692
20.5.2	Vymedzenie a klasifikácia zrakového postihnutia	692
20.5.3	Niektoré osobitosti psychiky jedincov so zrakovým postihnutím	694
20.5.3.1	Emocionalita	694
20.5.3.2	Myslenie a reč jedincov so zrakovým postihnutím	695
20.5.3.3	Zmeny osobnosti	697
20.5.3.4	Sociálna adaptabilita a vývoj identity	698
20.6	Telesné postihnutie V. Andreánska	701
20.6.1	Úvod	701
20.6.2	Pohybový defekt	702
20.6.3	Telesná deformácia	704
20.6.4	Kritické obdobia vo vývine jedincov s telesným postihnutím	704
20.6.5	Detská mozgová obrna	705
20.7	Narušená komunikačná schopnosť M. Andreánsky	707
20.7.1	Úvod	707
20.7.2	Všeobecná charakteristika detí s narušenou komunikačnou schopnosťou (NKS)	708
20.7.3	Výskyt rečových porúch a NKS z vývinového aspektu	709
20.7.4	Narušená reč a komunikácia	710
20.7.5	Príčiny rečových a komunikačných porúch	712

20.7.5.1	Organické príčiny porúch reči a komunikácie	712
20.7.5.2	Funkčné príčiny rečových porúch a komunikácie	713
20.7.5.3	Psychogénne príčiny rečových porúch a NK5	713
20.7.6	Následky porúch komunikácie	715
20.7.7	Psychologický servis a intervencia pri poruchách komunikácie	716
20.7.8	Psychologická diagnostika	717
21.	Psychologická sexuológia R. Máthé	719
21.1	Úvod	719
21.1.1	Sexualita ako dynamický motivačný faktor	720
21.1.2	Sexualita z historického aspektu	721
21.1.2.1	Sexuológia v bývalom Československu, v Česku a na Slovensku	725
21.1.3	Predmet sexuológie	727
21.1.3.1	Psychologická sexuológia	728
21.2	Determinanty sexuálneho správania	729
21.2.1	Teórie a modely psychosexuálneho vývinu a sexuálneho správania	729
21.2.2	Biologické determinanty sexuality	730
21.2.2.1	Pohlavné orgány	732
21.2.3	Pohlavná identita	734
21.2.4	Sexuálna orientácia	735
21.2.5	Sexuálne správanie	736
21.2.5.1	Sexuálne kontaktovanie	736
21.2.6	Prežívanie sexuality	737
21.2.6.1	Sexuálne emócie	738
21.2.6.2	Citové zložky intímnej komunikácie	739
21.2.6.2.1	Láska	739
21.2.6.2.2	Paradoxy lásky	740
21.2.6.2.3	Nevera a reakcia na neveru	741
21.2.6.2.4	Žiarlivosť	742
21.2.6.2.5	Spokojnosť zo sexuálnym životom	743
21.2.7	Sexuálna „norma“	744
21.2.8	Ontogenéza ľudskej sexuality	745
21.3	Špecifické aspekty psychologickéj sexuológie	750
21.3.1	Sexualita, telesná schéma a zdravie	750
21.3.2	Sexualita telesne chorých	751
21.3.3	Sexualita a psychopatológia	754

21.3.4 Sexuálne prenosné ochorenia	755
21.3.5 Prostitúcia a pornografia	756
21.4 Sexuálna patológia - poruchy sexuálneho života	757
21.4.1 Sexuálne dysfunkcie	758
21.4.1.1 Sexuálne dysfunkcie mužov	759
21.4.1.1.1 Erektálna dysfunkcia	760
21.4.1.1.2 Predčasná ejakulácia	762
21.4.1.2 Sexuálne dysfunkcie žien	762
21.4.1.2.1 Znížená sexuálna apetencia	762
21.4.1.2.2 Anorgazmia	763
21.4.1.2.3 Dyspareunia	764
21.4.1.2.4 Vaginizmus	765
20.4.1.3 Psychodiagnostika sexuálnych dysfunkcií	765
21.4.2 Sexuálne deviácie (parafílie)	767
21.4.2.1 Psychodiagnostika parafílií	768
21.5 Psychologické poradenstvo a psychoterapia v sexuológii	773
21.5.1 Krízová intervencia v sexuológii	776
21.6 Etické zásady psychologického prístupu v sexuológii	779
22. Psychofarmakológia A. Heretiková Marsalová	783
22.1 Úvod	783
22.2 Mechanizmy účinku psychofarmák	784
22.3 Antidepresíva	787
22.4 Anxiolytiká	792
22.5 Hypnotiká	793
22.6 Antipsychotiká	793
22.7 Tymoprofylaktiká (tymostabilizátory, antimaniká)	796
22.8 Neuroprotektíva	797
22.9 Psychostimulancia	798
22.10 Psychiatrická liečba počas tehotenstva a dojčenia	798
22.11 Nefarmakologická biologická liečba	800
22.12 Záver	801
Literatúra	803
O autoroch	871
Menný register	879
Vecný register	895